

ABRvS 6 augustus 2018, AB 2018/362

Citation for published version (APA):

Schlossels - Albers, C. L. G. F. H. (2018). ABRvS 6 augustus 2018, AB 2018/362: ECLI:NL:RVS:2018:2614. *Administratiefrechtelijke Beslissingen*, 2018(38), 2283-2288. Article 2018/362.

Document status and date:

Published: 01/01/2018

Document Version:

Publisher's PDF, also known as Version of record

Document license:

Taverne

Please check the document version of this publication:

- A submitted manuscript is the version of the article upon submission and before peer-review. There can be important differences between the submitted version and the official published version of record. People interested in the research are advised to contact the author for the final version of the publication, or visit the DOI to the publisher's website.
- The final author version and the galley proof are versions of the publication after peer review.
- The final published version features the final layout of the paper including the volume, issue and page numbers.

[Link to publication](#)

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal.

If the publication is distributed under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license above, please follow below link for the End User Agreement:

<https://www.ou.nl/taverne-agreement>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us at:

pure-support@ou.nl

providing details and we will investigate your claim.

Downloaded from <https://research.ou.nl/> on date: 07 Feb. 2025

Open Universiteit
www.ou.nl

gere rechter wordt verwezen. Tegen de uitspraak loopt, als wij goed zijn geïnformeerd, nog een hoger beroep. Wat doet de Afdeling als het *Bundesgerichtshof* anders oordeelt? Of heeft de Afdeling even met Karlsruhe gebeld? Had het dan niet eerder voor de hand gelegen om bijvoorbeeld te verwijzen naar de hoogste bestuursrechter van Oostenrijk, die óók tot het oordeel kwam dat de Pastafari's niet als kerk te beschouwen zijn, maar daarvoor juist uitdrukkelijk het satirische element niet beslissend achtte (BVwG 22 maart 2018, W170 2115136-1, te vinden op: www.bvwg.gv.at/entscheidungen).

De Oostenrijkse hoogste bestuursrechter constateerde dat bij de Kerk van het Vliegend Spaghettimonster sprake was van een wereldbeeld en van 'mythos' en dat het niet aan de rechter was om de zin daarvan te beoordelen. Vervolgens constateerde die rechter wel dat van de, door de Oostenrijkse wet vereiste mate van organisatie en van rituelen (nog) onvoldoende sprake was. Wat daar ook van zij: zo evident was de aanvliegroute van de Brandenburgse civiele rechter dus ook weer niet. Bovendien zijn er nog andere jurisdicties waarin de Kerk van het Vliegend Spaghettimonster wel wordt erkend. Met een enkele verder niet gemotiveerde verwijzing naar een buitenlandse uitspraak wordt de grens tussen een inhoudelijke rechterlijke dialoog en eenvoudige *cherry picking* wel erg dun.

11. Overigens kan ook de wetgever de angel uit deze kwestie trekken. In Oostenrijk kreeg een politicus het voor elkaar om met een vergiet op zijn hoofd op zijn rijbewijs te staan. Grote consternatie was het gevolg. Tot de Oostenrijkse autoriteiten er, onderkoeld en pragmatisch op wezen dat het honoreren van het verzoek niets met religie van doen had gehad. De technische eisen van de pasfoto waren eenvoudig zodanig gesteld dat daaraan ook met een hoofddekseel (of een hoofddoek) voldaan kon worden. Een lesje nuchterheid waar we in Nederland nog wat van kunnen leren.

G. Boogaard en J. Uzman

AB 2018/362

AFDELING BESTUURSRECHTSpraak VAN DE RAAD VAN STATE

6 augustus 2018, nr. 201709219/1/V3

(Mrs. N. Verheij, A.B.M. Hent, D.A. Verburg)
m.nt. C.L.G.F.H. Albers*

Art. 6:6, 6:11, 8:36a, 8:36c lid 1, art. 8:36f Awb;
art. 8 Bdbb

NJB 2018/1589

ABkort 2018/379

ECLI:NL:RVS:2018:2614

Verondersteld wordt dat gemachtigde op 13 oktober 2017 heeft geprobeerd om stukken in te dienen maar dat dit om technische redenen is mislukt. Het beroep is ten onrechte niet-ontvankelijk verklaard.

Gegeven de soms lange wachttijd voordat de ingediende stukken in Mijn Rechtspraak zichtbaar worden en het ontbreken van een directe bevestiging van de indiening, kon de gemachtigde van de vreemdelingen haar stelling dat zij op 13 oktober 2017 heeft geprobeerd de gronden in te dienen en dat dit door een technische storing niet is gelukt niet op andere wijze staven dan met de overgelegde schermafdrukken. Gelet op deze schermafdrukken en het feit dat blijkens het technisch rapport de gemachtigde op 13 oktober 2017 zeer regelmatig de webpagina heeft bezocht die wordt gebruikt voor het indienen van stukken, kan aan de omstandigheid dat uit het rapport niet blijkt dat daarbij ook op de knop 'Indienen' is geklikt geen doorslaggevende betekenis worden toegekend. Uit de gegeven uitleg van de IT-dienst van de Rechtspraak op de zitting volgt niet eenduidig of een poging om stukken in te dienen die niet slaagt, te zien zou zijn in de logging van handelingen die is opgenomen in het technisch rapport. Onder deze omstandigheden moet het ervoor worden gehouden dat de gemachtigde op 13 oktober 2017 daadwerkelijk heeft geprobeerd om op de voorgeschreven wijze stukken in te dienen maar dat dit om een technische reden niet is gelukt. In dat verband is relevant dat uit de overgelegde correspondentie tussen de gemachtigde en een medewerker van het Rechtspraak Servicecentrum volgt dat de gemachtigde pas later te horen kreeg dat dit wellicht komt omdat zij de cookies in haar webbrowser niet heeft verwijderd. Voor zover deze veronderstelling juist is kan het niet verwijderen van cookies de vreemdelingen niet worden toegeworpen, omdat geen informatie daarover op

* C.L.G.F.H. Albers is universitair hoofddocent Staats- en bestuursrecht aan de Open Universiteit Heerlen.

Mijn Rechtspraak was te vinden en niet is gebleken dat de noodzaak tot verwijdering van cookies anderszins voor de gemachtigde duidelijk had moeten zijn. Gelet op het vorenstaande heeft de rechtbank ten onrechte de beroepen ingevolge art. 6:6 Awb niet-ontvankelijk verklaard.

Uitspraak op het hoger beroep van vreemdeling 1 en vreemdeling 2, mede voor hun minderjarige kinderen, appellanten, tegen de uitspraak van de Rechtbank Den Haag, te Middelburg, van 9 november 2017 in NL17.10192 en NL17.10194 in het geding tussen:

De vreemdelingen,
en

De Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid.

Procesverloop

Bij onderscheiden besluiten van 4 oktober 2017 heeft de staatssecretaris aanvragen van de vreemdelingen om hun een verblijfsvergunning asiel voor bepaalde tijd te verlenen niet in behandeling genomen.

Bij uitspraak van 9 november 2017 heeft de rechtbank de daartegen door de vreemdelingen ingestelde beroepen niet-ontvankelijk verklaard.

Tegen deze uitspraak hebben de vreemdelingen hoger beroep ingesteld.

De vreemdelingen hebben een nader stuk ingediend.

De Afdeling heeft de zaak ter zitting behandeld op 21 maart 2018, waar de vreemdelingen, bijgestaan door mr. M.R.F. Berte, advocaat te Tilburg, zijn verschenen. Voorts zijn namens de IT-dienst van de Rechtspraak L.H.A. Mersink en mr. W.P.C.G. Derksen verschenen.

Overwegingen

Inleiding

1. In de aangevallen uitspraak heeft de rechtbank de beroepen van de vreemdelingen niet-ontvankelijk verklaard omdat zij de beroepsgronden onverschoonbaar niet binnen de daarvoor gestelde termijn in het digitale dossier van de rechtbank (hierna: Mijn Rechtspraak) hebben geplaatst.

2. De rechtbank heeft de vreemdelingen, van wie de gemachtigde verplicht is om beroep langs elektronische weg in te stellen, een hersteltermijn geboden om de gronden van hun beroepen uiterlijk op 12 oktober 2017 in Mijn Rechtspraak te plaatsen. Tussen partijen is niet in geschil dat Mijn Rechtspraak op de laatste dag van de geboden hersteltermijn wegens onderhoud niet beschikbaar was. Vanwege dit onderhoud hadden de vreemdelingen ingevolge artikel

8 van het Besluit digitalisering burgerlijk procesrecht en bestuursprocesrecht hun gronden uiterlijk op 13 oktober 2017 moeten indienen. De rechtbank heeft de gronden op 16 oktober 2017 ontvangen.

2.1. In reactie op het verzoek van de rechtbank om uitleg te geven over de overschrijding van de hersteltermijn heeft de gemachtigde van de vreemdelingen aangevoerd dat zij op 13 oktober 2017 tweemaal, in de zaken van alle vreemdelingen, heeft geprobeerd de gronden in te dienen maar dat vanwege technische problemen de gronden niet in Mijn Rechtspraak zijn verschenen. Pas bij een nieuwe poging op 16 oktober 2017 verschenen de gronden in Mijn Rechtspraak. De gemachtigde heeft van haar pogingen om de gronden op 13 oktober 2017 in te dienen schermafdrukken overgelegd.

2.2. De rechtbank heeft de IT-dienst van de Rechtspraak opdracht gegeven een technisch onderzoek uit te voeren naar de werking en het gebruik van Mijn Rechtspraak in de periode van 12 oktober 2017 tot en met 16 oktober 2017. Het rapport van dit onderzoek is van 3 november 2017 (hierna: het technisch rapport).

De niet-ontvankelijkverklaring door de rechtbank

2.3. De vreemdelingen klagen in hun eerste grief dat de rechtbank ten onrechte hun beroepen niet-ontvankelijk heeft verklaard. Zij voeren aan dat zij op 13 oktober 2017 meerdere pogingen hebben gedaan om de beroepsgronden in te dienen en dat dit ook kan worden afgeleid uit het technisch rapport.

2.4. In het technisch onderzoek is onderzocht welke activiteiten tussen 12 oktober 2017 en 16 oktober 2017 zijn uitgevoerd met de advocatenpas van de gemachtigde. Ook is onderzocht welke activiteiten in die periode zijn uitgevoerd vanaf het IP-adres dat toebehoort aan het kantoor van de gemachtigde. Ten slotte is onderzoek gedaan of in de periode die hiervoor is genoemd documenten zijn ingediend in de zogenoemde documentendatabase van Mijn Rechtspraak.

2.5. Op verzoek van de Afdeling heeft een medewerker van de IT-dienst van de Rechtspraak op de zitting bij de Afdeling een nadere toelichting op het technisch rapport gegeven. Daaruit is naar voren gekomen dat uit dit rapport wel blijkt dat de gemachtigde met haar advocatenpas op 13 oktober 2017 actief is geweest op de webpagina van Mijn Rechtspraak die wordt gebruikt om stukken in te dienen. Wat daaruit niet blijkt is of de gemachtigde op de knop "Indienen" heeft geklikt. De medewerker heeft verder op de zitting het indienen van stukken in Mijn Rechtspraak gedemonstreerd en laten zien dat nadat op de knop "Indienen" wordt geklikt, geen bevestiging van de

indiening wordt getoond en dat het vervolgens, zoals ook wordt vermeld in Mijn Rechtspraak, enige tijd kan duren voordat een ingediend stuk in Mijn Rechtspraak zichtbaar is. Dit kan soms een uur duren, aldus de medewerker.

2.6. Gegeven de soms lange wachttijd voordat de ingediende stukken in Mijn Rechtspraak zichtbaar worden en het ontbreken van een directe bevestiging van de indiening, kon de gemachtigde van de vreemdelingen haar stelling dat zij op 13 oktober 2017 heeft geprobeerd de gronden in te dienen en dat dit door een technische storing niet is gelukt niet op andere wijze staven dan met de overgelegde schermafdrukken. Gelet op deze schermafdrukken en het feit dat volgens het technisch rapport de gemachtigde op 13 oktober 2017 zeer regelmatig de webpagina heeft bezocht die wordt gebruikt voor het indienen van stukken, kan aan de omstandigheid dat uit het rapport niet blijkt dat daarbij ook op de knop "Indienen" is geklikt geen doorslaggevende betekenis worden toegekend. Uit de gegeven uitleg van de IT-dienst van de Rechtspraak op de zitting volgt niet eenduidig of een poging om stukken in te dienen die niet slaagt, te zien zou zijn in de logging van handelingen die is opgenomen in het technisch rapport. Onder deze omstandigheden moet het ervoor worden gehouden dat de gemachtigde op 13 oktober 2017 daadwerkelijk heeft geprobeerd om op de voorgescreven wijze stukken in te dienen maar dat dit om een technische reden niet is gelukt. In dat verband is relevant dat uit de overgelegde correspondentie tussen de gemachtigde en een medewerker van het Rechtspraak Servicecentrum volgt dat de gemachtigde pas later te horen kreeg dat dit wellicht komt omdat zij de cookies in haar webbrowser niet heeft verwijderd. Voor zover deze veronderstelling juist is kan het niet verwijderen van cookies de vreemdelingen niet worden toegewezen, omdat geen informatie daarover op Mijn Rechtspraak was te vinden en niet is gebleken dat de noodzaak tot verwijdering van cookies anderszins voor de gemachtigde duidelijk had moeten zijn. Gelet op het vorenstaande heeft de rechtbank ten onrechte de beroepen in gevolge artikel 6:6 van de Awb niet-ontvankelijk verklaard. De grief slaagt.

3. Het hoger beroep van de vreemdelingen is gegrond. De aangevallen uitspraak moet worden vernietigd. De overige grieven behoeven geen bespreking. Doende hetgeen de rechtbank zou behoren te doen, zal de Afdeling de besluiten van 4 oktober 2017 toetsen in het licht van de daartegen in eerste aanleg voorgedragen beroepsgronden.

Beoordeling van de beroepsgronden

4. De vreemdelingen hebben, mede voor hun minderjarige kinderen, op 29 juni 2017 in Nederland asielaanvragen ingediend. Niet in geschil is dat Italië krachtens de Dublinverordening (PB 2013 L 180) verantwoordelijk is voor de behandeling van deze asielaanvragen.

5. De vreemdelingen hebben in beroep betoogd dat de staatssecretaris ten onrechte van het interstatelijk vertrouwensbeginsel is uitgegaan, althans dat de staatssecretaris hen, zonder het verkrijgen van individuele garanties niet kan overdragen aan Italië. Zij beroepen zich daarvoor op het arrest van het EHRM van 4 november 2014, *Tarakhel/Zwitserland*,

ECLI:CE:ECHR:2014:1104JUD002921712. Zij hebben aangevoerd dat de brieven van de Italiaanse autoriteiten van 8 juni 2015, 15 februari 2016 en 12 oktober 2016, die bekend staan als Circular Letters, waar de staatssecretaris naar verwijst niet kunnen worden gezien als voldoende garanties als bedoeld in het arrest *Tarakhel*, omdat hieruit een dalende lijn in het aantal opvangplekken in het SPRAR-netwerk blijkt. De vreemdelingen hebben ter staving van hun betoog verder naar de volgende stukken verwezen:

1. het rapport "Report on the current situation of asylum seekers and beneficiaries of protection, in particular Dublin returnees, in Italy" van de Swiss Refugee Council (SFH/OSAR) van 15 augustus 2016;
2. het rapport "Is mutual trust enough? The situation of persons with special reception needs upon return to Italy" van de Danish Refugee Council (DRC) en de Swiss Refugee Council (SFH/OSAR) van 9 februari 2017;
3. het rapport "Country Report: Italy (2016 update)" van de Asylum Information Database (AIDA) van 28 februari 2017;
4. het rapport "A Perfect Storm" van Amnesty International van juli 2017;
5. de uitspraak van de rechtbank Den Haag, zittingsplaats Utrecht, van 28 augustus 2017 in NL17.6038;
6. de brief "*Italië-Dublin (recente ontwikkelingen)*" van VluchtelingenWerk Nederland van 19 maart 2018.

5.1. Hoewel in Italië de algemene situatie en leefomstandigheden van asielzoekers bepaalde tekortkomingen kennen, hebben de vreemdelingen met hetgeen zij hebben aangevoerd niet aanmerkelijk gemaakt dat de staatssecretaris voor Italië ten onrechte van het interstatelijk vertrouwensbeginsel uitgaat. Ondanks dat de vreemdelingen verder terecht stellen dat uit de Circular Letters naar voren komt dat het aantal opvangplekken in het SPRAR-netwerk is afgenomen, blijkt daaruit niet dat de Italiaanse autoriteiten de toezegging de ca-

paciteit van de opvang te zullen vergroten indien daartoe noodzaak bestaat niet zullen nakomen. De staatssecretaris heeft zich dan ook terecht op het standpunt gesteld dat de vreemdelingen na overdracht aan Italië passende huisvesting zullen krijgen gelet op de leeftijd van de kinderen en dat zij als gezin bij elkaar kunnen blijven zodat wordt voldaan aan de vereisten die zijn gesteld in het arrest *Tarakhel*. De beroepsgrond faalt.

5.2. De vreemdelingen hebben verder in beroep betoogd dat de staatssecretaris vanwege bijzondere individuele omstandigheden de asielverzoeken van de vreemdelingen krachtens artikel 17, eerste lid, van de Dublinverordening in behandeling moet nemen. Zij voeren aan dat de schoonvader van vreemdeling 1 van plan is naar Italië af te reizen om hem uit racistische motieven te vermoorden. Verder voeren zij aan dat vreemdeling 1 aan een posttraumatische stressstoornis (ptss) leidt.

5.3. Met de overgelegde schermafdrucken van de telefoon van vreemdeling 2 van een conversatie waarin staat dat haar vader van plan is naar Italië af te reizen en een nieuwsbericht waarin hij wordt aangewezen als een zeer agressieve nationalist hebben de vreemdelingen niet aannemelijk gemaakt dat bij overdracht een reëel risico bestaat op schending van artikel 3 van het EVRM. Zoals de staatssecretaris terecht heeft gesteld, is het aan de Italiaanse autoriteiten om bescherming te bieden tegen de schoonvader. Ter toelichting op het besluit heeft de staatssecretaris op de zitting bij de rechtbank zich verder terecht op het standpunt gesteld dat hij ervan uitgaat dat de Italiaanse autoriteiten deze bescherming, indien nodig, zullen bieden. Verder volgt uit wat de vreemdelingen hebben overgelegd niet dat de schoonvader over zo veel invloed beschikt dat een reëel risico bestaat dat hij de vreemdelingen binnen het gehele grondgebied van Italië zal weten te vinden.

5.4. De vreemdelingen hebben hun betoog dat vreemdeling 1 aan ptss leidt gestaafd met brieven van een psycholoog van 17 oktober 2017 en 18 maart 2018. In deze brieven wordt, gelet op hetgeen in het vorengaan is overwogen, ten onrechte verondersteld dat de vreemdelingen in Italië niet veilig zijn. De staatssecretaris heeft daarin terecht geen aanleiding gezien de aanvraag alsnog aan zich te trekken. Daarbij gaat de staatssecretaris, gelet op het interstatelijk vertrouwensbeginsel, er terecht van uit dat Italië over met Nederland vergelijkbare medische verzorgingsmogelijkheden beschikt zodat de klachten van vreemdeling 1 daar, indien nodig, behandeld kunnen worden. De beroepsgrond faalt.

6. Het beroep is ongegrond.

7. De staatssecretaris dient op na te melden wijze tot vergoeding van de proceskosten te worden veroordeeld.

Beslissing

De Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State:

- I. verklaart het hoger beroep gegrond;
- II. vernietigt de uitspraak van de Rechtbank Den Haag, zp. Middelburg, van 9 november 2017 in NL17.10192 en NL17.10194;
- III. verklaart de in die zaken ingestelde beroepen ongegrond;
- IV. veroordeelt de staatssecretaris van Justitie en Veiligheid tot vergoeding van bij de vreemdelingen in verband met de behandeling van het hoger beroep opgekomen proceskosten tot een bedrag van € 1.002 (zegge: duizendtwee euro), geheel toe te rekenen aan door een derde beroepsmatig verleende rechtsbijstand.

Noot

1. Bovenstaande uitspraak is opgenomen vanwege de ontvankelijkheidsperikelen die ontstaan doordat in casu digitaal geprocedeerd moet worden bij de bestuursrechter. Op technisch vlak gaat er bij het indienen van de gronden van het beroep een en ander mis waardoor de gronden uiteindelijk te laat worden ingediend. Dit leidt in eerste aanleg tot een niet-ontvankelijk verklaring van het beroep van de vreemdelingen door de rechtbank. In hoger beroep komt de Afdeling tot de conclusie dat het te laat namens de vreemdelingen indienen van de gronden verschoonbaar is. Voordat ik inga op de ontvankelijkheidsproblemen in deze casus zal ik eerst meer in het algemeen ingaan op de digitale bestuursrechtelijke procedure (zie punt 2 t/m 4).

2. Met ingang van 12 juni 2017 bestaat in asiel- en bewaringszaken de *verplichting* om (in eerste aanleg) digitaal te procederen (*Stb.* 2017, 174 (in het bijzonder art. IV) zoals gewijzigd bij besluit van 31 mei 2017 (*Stb.* 2017, 230)). Op de procedures in asiel- en bewaringszaken is Afdeling 8.1.6a van de Awb (Verkeer langs elektronische weg met de bestuursrechter) van toepassing (zie over die procedure meer uitvoerig; C.L.G.F.H. Albers, 'Digitaal procederen vanuit het perspectief van de burger. Over 'toegankelijke rechtspraak' en een 'eenvoudige en snelle' rechtsgang', in: R.J.N. Schlössels, B.A. Beijen, A.M.M.M. Bots & J.A.F. Peters (red.), *In het nu. Over toekomstig bestuursrecht*, Deventer: Kluwer 2018, p. 321-347).

Het was de bedoeling dat op korte termijn na de invoering van de digitale procedure in asiel- en bewaringszaken in het gehele bestuursrecht digi-

taal geprocedeerd zou gaan worden. Intussen is duidelijk dat dat voorlopig niet zal gebeuren. De (verdere) digitalisering van de rechtspraak is dit voorjaar stopgezet (zie o.a. de brief van minister Dekker, *Kamerstukken II* 2017/18, 29297, 420 alsmede de bijlagen bij dit Kamerstuk). De aanleiding moet worden gezocht in diverse organisatorische problemen rondom de digitalisering van de rechtspraak maar ook in de gebrekkige architectuur van de digitale infrastructuur (zie bijv. pag. 6-7 van de brief van de voorzitter van de Raad voor de rechtspraak die als bijlage is gevoegd bij *Kamerstukken II* 2017/18, 29297, 420, zie meer uitvoerig hierover punt 10 van mijn noot onder ABRvS 21 maart 2018, ECLI:NL:RVS:2018:999, *JB* 2018/79).

Ondanks dat het digitaliseringsproject in de huidige vorm is stopgezet is het nuttig om hier in te gaan op de ontvankelijkheidsperikelen in de digitale procedure (zie punt 3 e.v.). In asiel- en bewaringszaken bestaat immers de verplichting om (in eerste aanleg) digitaal te procederen en dat blijft ook zo. In andere bestuursrechtelijke zaken waarin toch (vrijwillig) voor een digitale weg wordt gekozen lijkt de bestuursrechter bovendien aansluiting te zoeken bij de regeling uit Afdeling 8.1.6a van de Awb (vgl. ABRvS 30 maart 2018, ECLI:NL:RVS:2018:1088, *JB* 2018/88, m.nt. C.L.G.F.H. Albers). Bovendien betekent het stopzetten en 'resetten' van het huidige digitaliseringsproject alleen een vertraging in de invoering van het digitaal procederen (in welke vorm dan ook) in het overige bestuursrecht (vgl. *Kamerstukken II* 2017/18, 29297, 453).

3. Als Afdeling 8.1.6a van de Awb op een procedure van toepassing is leidt dat er toe dat er in beginsel een *plicht* is tot digitaal procederen (zie art. 8:36a lid 1 Awb en *Kamerstukken II* 2014/15, 34059, 3, p. 33 en p. 106 e.v.). Deze verplichting geldt voor de meerderheid van de procespartijen. Alleen voor natuurlijke personen en verenigingen waarvan de statuten niet zijn opgenomen in een notariële akte geldt een uitzondering als zij tenminste niet worden vertegenwoordigd door een derde die beroepsmatige bijstand verleent (zie art. 8:36b Awb, zie ook: ABRvS 20 april 2018, ECLI:NL:RVS:2018:1319, *JB* 2018/92, m.nt. C.L.G.F.H. Albers).

Voor de hierboven opgenomen uitspraak is vooral de regeling die in Afdeling 8.1.6a Awb is opgenomen over bekendmaking en ontvangst van stukken via de elektronische weg van belang (zie art. 8:36c Awb). Als tijdstip van ontvangst van een elektronisch aan de bestuursrechter verzonden bericht – zoals het in casu ingediende stuk met de beroepsgronden – geldt het tijdstip waarop het bericht het digitale systeem voor gegevensverwerking van de bestuursrechter heeft

bereikt (gedoeld wordt op het webportaal 'Mijn Zaak/Mijn Rechtspraak').

In de wetgeschiedenis wordt uitdrukkelijk gewezen op de eigen verantwoordelijkheid van partijen om berichten *tijdig* in te dienen (zie ook de nota van toelichting bij het Besluit digitalisering burgerlijk procesrecht en bestuursprocesrecht (NvT Bdbb), p. 35, *Stb.* 2016, 292). Als hoofdregel geldt in beginsel dat de indiener, als de ontvangst van het stuk door de bestuursrechter ontkend wordt, moet aantonen dat hij/zij het betreffende stuk daadwerkelijk en tijdig heeft ingediend (zie bijvoorbeeld ABRvS 19 juli 2017, ECLI:NL:RVS:2017:1955, *JB* 2017/142 (*geen bewijs van digitaal indienen hoger beroep*)). Uit onder andere ABRvS 21 maart 2018, ECLI:NL:RVS:2018:1000, *JB* 2018/78 (in het bijzonder r.o. 4) blijkt dat van de zijde van de rechtbank wel wordt verwacht dat zij in zo'n geval ook onderzoek doet naar de loggegevens in de concrete zaak. Blijkt uit de loggegevens niet dat door de betreffende partij het stuk (tijdig) is ingediend en kan de partij van de tijdige indiening ook geen bewijs overleggen dan volgt in beginsel een niet-ontvankelijk verklaring. Op dat punt lijkt de Afdeling echter enige soepelheid te betrachten getuige de hierboven opgenomen uitspraak (in punt 5 e.v. wordt hier nader op ingegaan).

4. Er is voorzien in een afzonderlijke regeling voor zover een stuk te laat is ingediend door een 'verstoring van het digitale systeem'. Op grond van art. 6:11 Awb (beroepschrift) of art. 8:36a lid 7 Awb (andere stukken), gelezen in samenhang met art. 8 Bdbb, kan deze verstoring aanleiding geven om een verschoonbare termijnoverschrijding aan te nemen (zie ook *Kamerstukken II* 2014/15, 34059, 3, p. 37–38 en p. 108–109). Art. 8 Bdbb luidt:

"Indien op de laatste dag van een voor de indiener geldende termijn voor indiening van een bericht een niet aan hem toerekenbare verstoring plaatsvindt van de toegang tot een digitaal systeem voor gegevensverwerking van de rechterlijke instanties, is een daardoor veroorzaakte overschrijding van die termijn verschoonbaar indien het bericht uiterlijk wordt ingediend op de eerstvolgende dag na de dag waarop de indiener ermee bekend had kunnen zijn dat de verstoring is verholpen. Art. 1 lid 1 Algemene termijnenwet is van overeenkomstige toepassing op deze eerstvolgende dag."

De facto komt dit erop neer dat de indiener het betreffende stuk in moet dienen de dag nadat de verstoring is verholpen, wil de indiener met succes een beroep kunnen doen op de regeling van de verschoonbare termijnoverschrijding (zie ook r.o. 2 van de hierboven opgenomen uitspraak).

5. Terug naar de casus uit de bovenstaande uitspraak. In casu werden appellanten bij de rechtbank niet-ontvankelijk verklaard. De gemachtigde van appellanten moest uiterlijk op 12 oktober 2017 de beroepsgronden indienen via het internetportaal 'Mijn Rechtspraak'. Op die dag was het portaal echter niet bereikbaar vanwege onderhoud. Er was op dat moment dus sprake van een 'verstoring van het digitale systeem', zoals omschreven onder punt 4. De gemachtigde van appellanten kon daarom de gronden niet op de uiterste indiendatum indienen. Pas op 16 oktober 2017 ontving de rechtbank uiteindelijk het processtuk met de gronden. Gelet op de in de Awb neergelegde termijnen was dit te laat.

Naar eigen zeggen heeft de gemachtigde op 13 oktober 2017 twee pogingen gedaan om de gronden in te dienen, zij heeft daarvan ook schermafdrucken overgelegd. Voordat appellanten bij uitspraak van 9 november 2017 niet-ontvankelijk worden verklaard doet de IT-dienst van 'de Rechtspraak' een technisch onderzoek naar de werking en het gebruik door de gemachtigde van appellante van internetportaal 'Mijn Rechtspraak'. Daaruit blijkt dat de gemachtigde op 13 oktober actief is geweest op de site waar de stukken ingediend moeten worden. Uit het rapport kan niet worden afgeleid of de gemachtigde de geüploade stukken daadwerkelijk heeft ingediend door op de knop 'indienen' te drukken. Er van uitgaande dat de gemachtigde de stukken dus niet tijdig, conform art. 8 Bdbb, heeft ingediend verklaart de rechtbank de beroepen van appellanten niet-ontvankelijk.

6. In hoger beroep komt de Afdeling tot een andere conclusie. Daartoe doet zij overigens ambtshalve feitenonderzoek (art. 8:69 lid 3 Awb). Zij laat ter zitting een IT-medewerker van 'de Rechtspraak' demonstreren hoe het webportaal werkt. Op basis van deze demonstratie, de overlegde schermafdrucken en het feit dat uit het technisch rapport blijkt dat de gemachtigde van appellanten op 13 oktober 2017 zeer regelmatig de webpagina van het webportaal heeft bezocht, komt de Afdeling tot de conclusie dat er in casu sprake is van een verschoonbare termijnoverschrijding.

Appellanten zijn door de rechtbank dan ook ten onrechte niet-ontvankelijk verklaard (vgl. ABRvS 21 maart 2018, ECLI:NL:RVS:2018:1000, JB 2018/78 (in het bijzonder r.o. 4)). De belangrijkste reden lijkt te zijn dat aan het huidige digitale systeem nog wel wat gebreken kleven die maken dat de bewijspositie van de indiener dermate slecht is dat niet simpelweg onder verwijzing naar het ontbreken van een 'bewijs van indienen' tot niet-ontvankelijkheid kan worden geoordeeld. Daarbij speelt onder andere een rol de

(soms) lange wachttijd voordat de ingediende stukken in 'Mijn Rechtspraak' zichtbaar worden en het ontbreken van een directe bevestiging van de indiening. Om die reden kon de gemachtigde van de vreemdelingen in casu haar stelling dat zij op 13 oktober 2017 heeft geprobeerd de gronden in te dienen en dat dit door een technische storing niet was gelukt alleen onderbouwen met overgelegde schermafdrucken. De Afdeling oordeelt dat het ervoor moet worden gehouden dat de gemachtigde op 13 oktober 2017 daadwerkelijk heeft geprobeerd om op de voorgeschreven wijze stukken in te dienen maar dat dit om een technische reden niet is gelukt.

7. De gemachtigde krijgt in dit geval dus het voordeel van de twijfel. Zie ik het goed dan heeft dit vooral te maken met het feit dat op allerlei punten onduidelijkheid bestaat over wat het systeem nu wel en niet registreert. Ook het feit dat de gemachtigde mogelijk niet in staat was de stukken in te dienen omdat zij bepaalde 'cookies' niet had verwijderd kan niet voor haar rekening komen, onder andere omdat daarover op 'Mijn Rechtspraak' niet wordt geïnformeerd.

8. Uit de bovenstaande uitspraak blijkt dat de digitale procedure bij de bestuursrechter nieuwe procesrisico's met zich brengt. Dat geldt zelfs voor de *repeat-player* die veelvuldig met 'Mijn Rechtspraak' werkt. Bewijsrisico's manifesteren zich vooral als de ontvankelijkheid van het beroep ter discussie staat. In de hierboven opgenomen uitspraak gaat het om een situatie waarin het proces en bewijsrisico (althans in eerste aanleg) voor rekening van de vreemdelingen komt. Het is belangrijk dat de (hogerberoeps)rechters zeker in de beginfase van het digitaal procederen de nodige flexibiliteit en welwillendheid aan de dag leggen, met name ten aanzien van ontvankelijkheidsperikelen (zie hierover meer uitvoerig Albers 2018). Alleen dan kan de digitalisering mijns inziens rekenen op acceptatie bij de procespartijen in een bestuursrechtelijke procedure. De Afdeling doet dit in casu ook en lijkt daarmee de met ABRvS 21 maart 2018, ECLI:NL:RVS:2018:1000, JB 2018/78 ingezette koers te bestendigen. Kern lijkt te zijn dat het huidige systeem op technisch gebied (vooral ook met het oog op te leveren bewijs) nog te wensen overlaat of misschien zelf gewoon gebrekkig is en technisch falen vertoont (zie nogmaals ABRvS 21 maart 2018, ECLI:NL:RVS:2018:1000, JB 2018/78). Dergelijk technisch falen moet niet voor rekening van de digitaal procederende burger of vreemdeling komen, onder andere door hem op te zadelen met een onmogelijke bewijslast. Dat geldt eens te meer als de betrokkene *verplicht* digitaal procedeerde.

C.L.G.F.H. Albers